

EN GENİŞ KESİMİ KAZANMAK

Zeki Sarıhan

Yakın veya uzak hedefleri olan her devrimci hareketin ilk amacı, karşı tarafı geriletmektir. Bunu yaparken toplumun en geniş kesimlerini yanına çekmek, davasına kazanmak ister. Hiçbir direniş hareket, toplumun kendisi hakkında vereceği yargıları hesaba katmamazlık edemez.

Taksim Direnişi, çok akıllıca hareket ederek bu ilkeyi gözetmiş ve özgürlük hareketine toplumun bütün kesimlerini katmak için uygun dili ve davranışı aramıştır.

Bu barışçı bir gösteri olduğuna göre, şiddete başvurmaktan olabildiğine kaçınarak hem kendine iktidar tarafından yönetilecek suçlamaları sonuçsuz bırakmaya, hem de eylem alanlarındaki işyerleri sahipleri ve halkı ürkütmemeye çalışmıştır.

Taksim Direnişi, demokrasi ve özgürlük isteyen modern Türkiye'nin işbirlikçi-gerici-sömürücü kesimi geriletme hareketidir. Fakat iktidarın çeşitli yollarla etkilediği geniş bir kesimin bulunduğunu da hesaba katmak gerekir. İktidar, bu hareket karşısında her zamankinden daha çok dinî değerleri ve simgeleri kullanmaya başlamıştır. Gezi direnişini başlatanlar elbet de daha baştan bu ihtimali hesaba katmış görünüyorlar. Gezi Parkı'nda Müslüman sosyalistlerle kurdukları ittifak bunu kanıtlamaktadır. Öte yandan eyleme katılan çeşitli grupların birbirlerinin flama ve sloganlarını anlayışla karşılamışlardır. Böylece şimdiye kadar ihmal edilen ancak yakın zamanda uç veren bir yurtseverler birliğinin temellerini de atmışlardır. Şimdi sıra bu temelin sağlamlaştırılmasına gelmiştir.

Hemen her kitle hareketini hiçbir şiddet olayı olmadan başarmak pek kolay değildir. Herhangi bir örgütün denetiminde gerçekleşmeyen, yurdun hemen her yanına yayılan ve yüz binlerce insanın katıldığı bu direniş hareketinin asıl karakteri, hükümeti ve başbakanı protesto ederken

polise çiçek atmak, onunla diyalog kurmaya çalışmak olmuştur. Fakat bunca tazyikli su, gaz mermisi, cop karşısında bazı göstericilerin polise taşla karşılık vermesini abartmamak gerekir. Bütün bir büyük direniş bunlar olmaksızın yapmak herhalde mucize olurdu. İktidar ufak tefek şiddet hareketlerini alabildiğini istismar ediyor, fakat kendisinin kullandığı şiddet, göstericilerinkinden kat kat fazladır. Ölümler, sakatlanmalar, on binlerce insanın yediği gaz ve tazyikli su, bunun kanıtıdır. Yasalar, herhangi bir gösteride şiddet kullanılmasını yasaklamaktadır, fakat gene kanunlar, barışçı gösteri yapan insanlara karşı da şiddet kullanılmasını yasaklamaktadır. Fakat ne demişler: *“Hanım kırar bardağı kaza olur, hizmetçi kırar suç olur.”*

Haziran Ayaklanması boyunca, direnişçilerin hareketin meşruluğunu korumak için genellikle özen gösterdikleri açıktır. Fakat parkta veya meydana, eylem sırasında bira içmeyi karşı tarafın istismar edeceği de hesaba katılmıyordu. Valide Sultan Camiinde içki içildiği kanıtlanmadığı halde, yalnızca son cemaat yerinde ezilmiş bir bira kutusunun bulunması karşısında başbakanın bu yalanda ne kadar ısrar ettiğinden anlıyoruz ki eğer camide içki içilseydi iktidar zil çalıp oynayacaktı. Gene de yaptığı şey zil çalıp oynamaktan farksızdır...

Taksim Direnişisi sırasında anne veya genç kadınlarımızın gösterdiği direnç her türlü takdirin üstündedir. Yalnız bazı kadınlarımızın giyimleri, henüz toplumun bütünü tarafından kabul edilemeyecek bir tarzda idi. Hele bir kadının Almanya'dan koşup gelerek bir marifet gösteriyormuş gibi Taksim'de mayo ile dans etmeye kalkışması, bu hareket içinde adeta bir provokasyon görevi görmüştür ve son derece sorumsuz bir harekettir. Kadın giyimi, toplumun geniş kesimlerinde dikkate alınan bir kültür ögesidir. Türk toplumunun ezici çoğunluğu kadın giyimi konusunda geleneğe bağlıdır. Bu konuda bir tarihsel olguyu hatırlatmak isterim.

Büyük zaferden sonra İstanbul ilkokul öğretmenleri kadın-erkek kalabalık bir grup halinde Bursa'da Mustafa Kemal Paşa'yı ziyaret ettikten sonra ulusal direnişin Kâbesi olarak gördükleri Ankara'yı ve savaş alanlarını da ziyaret etmek isterler. Anadolu gezisine kadın öğretmenler de katılacaktır. 1922 yılında İstanbul'da kadınların giyinişi ile Anadolu kadınlarının giyinişi arasında büyük bir fark vardır. Günün ölçüleri içinde İstanbul kadını, hele öğretmenler daha modernidir. İstanbul Maarif Müdürlüğü bu gezi için Ankara'ya başvurmuş, geziye katılma koşullarını da öğretmenlere bildirmiştir. Genelgeye göre bayan öğretmenlerin dış kıyafetleri için *“Anadolu muhitince uygun görülecek şekilde”* olması istenmiştir.

“Muallim hanımların kapalı giyinmeleri iyi olur”

denilmiştir. (Yeni Şark, No. 297, 8 Teşrinisani (Kasım) 1922). Günümüzde “açık” ve “kapalı” giyimlerin ölçüsü elbette değişmiştir. Fakat geniş halk kesimlerinin anlayışında bir normal giyim anlayışı da vardır. Kadınlarının yüzde 70'i başörtülü olan Türk toplumu artık tomalardan sıkılan biber gazı basınçlı su karşısında duran kırmızılı ve siyahlı kadının giyimlerini yadırgamaz. Bunlar nihayet şehirli okumuş kadınların ortalama giyimidir, fakat askılı elbiseler, şortlar hâlâ

çoğunluk tarafından yadırganan giyimlerdir.

Bir örnek de daha yakın tarihimizden: 1968 yılı Gazi Eğitim Enstitüsü. 1 Mayıs henüz İşçi Bayramı değil. Fakat Öğrenci Derneği olarak diğer yüksek okullarla işbirliği yaparak 1 Mayıs'ı "Köy Günü" ilan ettik ve gruplar halinde Ankara'nın köylerine ziyaretler düzenledik. Bu hareketimizin köylülere ne faydası oldu bilemem fakat bize yararı oldu. Hiç değilse Ankara'nın yakın birkaç köyündeki yaşayışı gördük. Onlarla bütünleşme düşüncemiz genişledi.

Öğrenci Derneği'nin bu eylemlerimizden sonraki ilk genel kurulunda karşı görüşteki bir öğrenci kürsüye çıkarak bizi eleştirdi. Mini etekli bir kız arkadaşımızın eteğini diline dolayarak "Söz köylüleri böyle mi uyandıracaksınız?" diye laf attı. Sözü edilen kız arkadaşımız, kentli bir memur kıızıydı. Mini etek giymeyi, makyaj yapmayı seviyordu. Bu bizim de dikkatimizi çekiyordu ama bir şey söyleyemiyorduk.

Kız arkadaşımız fena halde sinirlendi. Cevap vermek için kürsüye yöneldiğinde: "Dur bir dakika" dedim. Sakın bu arkadaş kınama. Kürsüden de ki: *"Benim giyimimi eleştiren arkadaşına çok teşekkür ederim. Bana bir gerçeği hatırlattı. Devrimciliğimi güçlendirdi. Bu gece, bütün eteklerimi uzatacağım."*

Çıktı ve bunları söyledi. Salonun verdiği tepkiyi tahmin edebiliyor musunuz? Alkıştan yıkılıyordu! Karşı tarafa söyleyecek söz kalmamıştı, biz de onun bu eleştirisinden yararlanmıştık.

Kız arkadaşımız, o gece kızlar yatakhaneğinde sabaha kadar uyumadı. Bütün kısa eteklerini uzattı. Ertesi gün bundan hepimiz memnun olduk. Artık köylere onunla daha rahat gidebilirdik.

Yüzde 10 seçim barajının düşürülmesi için İstanbul'dan Ankara'ya yürüyen Aylin Kotil, kendisiyle yapılan bir röportajda yürüyüş boyunca şort ve kolsuz elbise giymediğini söylemiş, gerekçe olarak da toplumun henüz buna hazır olmadığını anlatmıştır. Devrimci sorumluluk işte budur.